

En un matí de desembre de 2010 escric sobre l'escriptura

Miquel Rayó, escriptor

Matí assolellat. Al despatx de ca nostra, a l'ordinador. Escolto Bassekou Kouyate, Ngoni Ba i Idrissa Soumaoro. Començo. U: escric amb més patiment que goig. Dos: no sóc un professional, no tenc l'obligació d'escriure ni m'agraden els encàrrecs. Tres: podria viure perfectament (i segurament millor) sense escriure; hi ha gent que viu gairebé sense menjar. Quatre: escriure és un privilegi. No mitifico una activitat humana més, inexplicable i vana. Exigeix compromís, actitud, delit..., com qualsevol altra. Ens fa únics, la literatura, o ens ho pensam? I si només fos resultat d'una alteració en certs circuits neuronals? És una passió? Una patologia?

Anotacions al meu diari. Dia 23/06/09: «Escrit un possible capítol inicial d'una novel·la... La tenc al cap: la situació, el què... Però, també hi tenc la peresa, la por...» Dia 12/02/10 diu: «Noranta-cinc fulls de la novel·la: continuo? Com? Cap a on?» L'anotació d'avui, que no he fet, diria: «Cent setanta-vuit pàgines i me'n falta altre tant; fa més d'un mes que no escric. He de fer-ho.» La novel·la és d'aventures. Sóc en aquesta fase, ara. Vull escriure novel·les d'acció. He viscut altres fases. De tractament de rondalles tradicionals, amb expressivitat exagerada. De realisme màgic i de contenció estilística. De realisme, basat en records i sentiments, amb més contenció, amb la infantesa com a temps d'astorament. Entretant, dues novel·les per a adults (*La reina de Sabà*, *L'ungla de la gran bèstia*), textos de la naturalesa mallorquina, algun inclassificable. Procuro escriure amb polidesa. Corregesc fins al fàstic. Així i tot necessito i agraeixo revisió editorial.

Per què, ara, l'aventura?

Fa poc vaig sentir-me encasellat. Calia fer un gir copernicà. Canviar. Provar. Si havia escrit amb estil propici a la lentitud, havia de fer-ho amb estil trepidant. De la introversió a la superfície. De la cosa local a la llunyana. Si he fet llibres breus, havia de fer-ne un de llarg. Si havia exposat quietud i contemplació, ara entimaria acció, rudeses... Per primera vegada vull entretenir, no preocupar.

En *L'enigma Altai* —publicat el 2010— he seguit recomanacions de guionistes del cinema: «*Enfila l'heroi a un arbre, llança-li roques, llança-n'hi de més grans, tira'l en terra, fes-lo caure al riu, que li surti un cocodril...*», i he procurat enfilat tòpics de la narrativa d'aventures, que em penso conèixer. Verne és un model excel·lent, i Conan Doyle, i *Les mines del rei Salomó*. El viatge a un lloc ocult en terres ignotes amb gent misteriosa i aïllada. En algunes edicions il·lustrades del *Viatge al centre de la Terra* de Jules Verne hi figura un home primitiu que guarda mastodonts...

L'enigma Altai aspira a ser un «western criptozoològic». Qualcú m'ha dit que li ha semblat un western de John Ford (un elogi per a mi). A més de Ford, al llibre s'hi pot trobar una mescladissa confusa i magmàtica de fonts: còmics, novel·les, llibres de viatge i d'alpinisme, i pel·lícules (*Tintin al Tibet*, *El món perdut*, la *Faula de Venècia* de Corto Maltès, Marco Polo, Milo Manara, el Vladímir Arséniev de Kurossawa, Henri Vernes, Spielberg, *King Kong*, *Park Juràssic*, *Horitzons perduts*, *El jardí del diable*, l'excel·lent western de Henry Hataway on Gary Cooper amolla un pensament lapidari: «*Si el món fos d'or, els homes es barallarien per un grat de pols...*»).

L'acció de la novel·la passaria a la muntanya, on es pogués fer senderisme (l'esport que estimo), però que a la vegada fos un lloc llunyà i no massa conegut, amb costers, rossegues, boscos, glaciers i parets. En el vell continent, per necessitats del guió. L'Àsia Central (no l'Himàlaia, massa vist). Al Google trobo *Les muntanyes daurades de l'Altai*, reserva de la UNESCO. Un dels protagonistes toca l'harmònica, perquè des de fa uns anys martiritzo una *Marine Band*... En la premsa, l'any 2002, es publica l'activitat quasi estrambòtica d'un científic que cercava rastres d'homínids vius per les muntanyes de l'Afganistan i del Pakistan. L'home hi va desaparèixer, segurament assassinat...

D'on treus els teus escrits?

Si em demanen «d'on treus els teus escrits?» responc: d'allò llegit i d'allò viscut (d'això, poca cosa: no caço lleons ni navego en solitari ni tenc, que jo sàpiga, una doble vida). La meua vida és domèstica i senzilla (la meua família és pacient; jo, molt poruc). El meu material literari ni surt del no-res ni de vivències extraordinàries. En els meus relats sempre hi ha referències a lectures o autors (i pel·lícules) per a mi fonamentals, o a allò que aprenc de les meves simples dedicacions personals: l'observació dels aucells silvestres, la mar, les illes, els aiguamolls (*Les ales roges*), la muntanya... S'hi troben sempre influències heterogènies (Janer, Delibes, Borges, Pla, Cunheiro, Riber, Verne, Llompart, Stevenson, Jean Renoir, Preston Sturges, Ford...), especialment en els inicials, quan m'era difícil desempallegar-me'n.

Exemples: *Iosa i les grues* = Matsuo Bashô; *El corsari* = Emilio Salgari; *El bastó d'Homer* = l'Odissea; *El raïm del sol i de la lluna*, *El secret de la fulla d'alzina* i *La bella ventura* = les *Rondaies mallorquines* i altres contes populars; *Les muntanyes de foc* = Joseph Conrad; *El cementiri del capità Nemo* = Jules Verne... Així, aquest darrer relat prové d'un pensament

de Fernando Pessoa: «*És la darrera mort del Capità Nemo. Aviat em moriré també. Ha estat la meua infantesa passada que en aquest moment ha quedat privada de poder durar.*» Vaig creure que el concepte «l'última mort del Capità Nemo» relacionat amb la fi irreversible de la infància era un bon tema. Ho va ser.

Dama blanca, merla negra arribà de la companyia d'una merla jove. *L'última por*, de les meves pors. *Eón* (en castellà), de com els meus pares em passaren l'interès per la lectura. Sovint la idea salta des d'una notícia a la premsa: *N'Anna i el vern* (una nina discapacitada desapareix en un bosc); *On són lliures els estels* (prohibicions dels talibans). També d'un text científic, humanístic o divulgatiu. *Eh, vellmari!* ve d'un article sobre la foca *Monachus monachus*, extingida fa uns cinquanta anys a les Balears; *El camí del fur*, d'una frase en una llarga crònica de les penúries d'un republicà mallorquí que itinerà a la força per distints camps de concentració... Ara és habitual que Internet sigui proveïdor d'idees i de documentació.

No és cap novetat, tot això. Tampoc, que ara segueix el més dur (per a mi). Escriure amb originalitat a bastament. No desesperar mentre que ho intento. Ser constant, inconformista. Combinar aquest treball (ego-cèntric i egoista) amb els meus altres afers. Trobar-me amb limitacions literàries i personals. Una gran responsabilitat. I el pitjor: un tancament en mi mateix... Faig esquemes previs? No. Un guió? No. Defineixo els meus personatges en fitxes detalladament? No. Estableixo *a priori* les seves relacions, caràcter, conducta, història...? No. Només escric i improviso (i reviso). Quan puc i en tenc ganes i quan el corcò d'una feixuga consciència del deure (quin deure?, cap a qui?) m'empeny a fer-ho.

